

ФИЛОЗОФСКИ ФАКУЛТЕТ

ИЗВЕШТАЈ О ОЦЕНИ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ
„Наследни и средински чиниоци когнитивних способности“
Кандидат: Жељка Николашевић

I ПОДАЦИ О КОМИСИЈИ
<p>1. Датум и орган који је именовao комисију</p> <p>Наставно-Научно веће Филозофског факултета Универзитета у Новом Саду, на седници одржаној 17.06.2016. године, именовало је комисију за оцену и одбрану докторске дисертације Жељке Николашевић.</p> <p>2. Састав комисије са назнаком имена и презимена сваког члана, звања, назива уже научне области за коју је изабран у звање, датума избора у звање и назив факултета, установе у којој је члан комисије запослен:</p> <p>др Јасмина Коцопељић, ванредни професор, ужа научна област Психологија, изабрана у звање 29.05.2014. године, Филозофски факултет, Универзитет у Новом Саду; председник комисије</p> <p>др Снежана Смедеревац, редовни професор, ужа научна област Психологија, изабрана у звање 25.03.2011. године, Филозофски факултет, Универзитет у Новом Саду; ментор</p> <p>др Војислава Бугарски Игњатовић, ванредни професор, ужа научна област Психологија, изабрана у звање 15.12. 2015. године, Медицински факултет, Универзитет у Новом Саду; ментор</p> <p>др Драган Павловић, редовни професор, ужа научна област Неурологија, изабран у звање 16.04.2015. године, Факултет за специјалну едукацију и рехабилитацију, Универзитет у Београду; члан комисије</p> <p>др Петар Чоловић, доцент, ужа научна област Психологија, изабран у звање 09.01.2013. године, Филозофски факултет, Универзитет у Новом Саду; члан комисије</p>
II ПОДАЦИ О КАНДИДАТУ
<p>1. Име, име једног родитеља, презиме: Жељка (Драгомир) Николашевић</p> <p>2. Датум рођења, општина, држава: 21.11.1981., Нови Сад, Србија</p> <p>3. Назив факултета, назив студијског програма дипломских академских студија – мастер и стечени стручни назив Одсек за психологију, Филозофски факултет, Универзитет у Новом Саду. Дипломске академске студије – мастер.</p> <p>4. Година уписа на докторске студије и назив студијског програма докторских студија 2010/11., Психологија, Филозофски факултет у Новом Саду</p>

5. Назив факултета, назив магистарске тезе, научна област и датум одбране: /
6. Научна област из које је стечено академско звање магистра наука: /
III НАСЛОВ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ:
Наследни и средински чиниоци когнитивних способности
IV ПРЕГЛЕД ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ:
Навести кратак садржај са назнаком броја страна, поглавља, слика, шема, графикона и сл.
<p>Докторска дисертација Жељке Николашевић написана је у складу са стандардним форматом истраживачког рада из области психологије. Први део дисертације посвећен је разматрању теоријских тема релевантних за проблем истраживања, а други део је емпиријски и обухвата приказ спроведеног истраживања.</p> <p>Теоријски део структуриран је као преглед релевантних појмова и свеобухватан приказ досадашњег знања у вези са проблемом истраживања. Овај део дисертације обухвата две тематске целине које заједно садрже једанаест поглавља, у којима кандидат разматра основне поставке бихејвиоралне генетике и дефинише коришћене когнитивне конструкте. У оквиру бихејвиоралне генетике разматра се бихејвиорално–генетичка парадигма у психологији индивидуалних разика, дефинишу се две гране бихејвиоралне генетике–квантитативна и молекуларна генетика. Следи објашњење извора варијансе у бихејвиорално генетским моделима, као и објашњење основних концепата квантитативне генетике. Ова целина се завршава разматрањем основних претпоставки бихејвиорално-генетичких модела, у првом реду, близаначког метода. Друга тематска целина бави се дефинисањем когнитивних конструката. Разматра концепт егзекутивних функција и анализира различите моделе егзекутивних функција, затим објашњава неуралне основе као и функционални развој егзекутивних функција. У оквиру ове целине разматра се и комплексна позиција егзекутивних функција у когнитивној сфери, као и однос егзекутивних функција и опште когнитивне способности. Теоријски део кандидат завршава прегледом досадашњих истраживања у области бихејвиорално–генетичких студија когнитивних способности. Посебно поглавље посвећено је проблему истраживања и хипотезама у оквиру ког кандидат образлаже разлоге за сповођење истраживања, као и релевантна истраживачка питања.</p> <p>Емпиријски део садржи поглавља Метод, Резултати, Дискусија, Завршна разматрања и Литературу. У одељку Метод детаљно су описани узорак испитаника, примењени упитници и рачунарски подржани задаци за процену егзекутивних функција (који су креирани за потребе истраживања), узорак варијабли у истраживању и образложени поступци обраде података. Одељак Резултати структуриран је у два пододељака. У првом су наведени дескриптивни показатељи свих коришћених варијабли, а затим су приказани резултати униваријатних генетичких анализа различитих когнитивних мера. Како би се испитала природа односа међу различитим когнитивним мерама (како стандардним, тако и мерама добијеним путем рачунарски подржаног тестирања), спроведено је мултиваријатно генетско моделовање, које је представљено у оквиру другог дела</p>

результата. У одељку Дискусија су разматрани и интерпретирани добијени резултати, кроз интеграцију и сагледавање у контексту резултата претходних истраживања и различитих теоријских модела. Дискусија је структуриран у две целине. Прву целину чинила је интерпретација резултата униваријатних генетских анализа, при чему је истраживачка пажња била усмерена на процену етиологије варијансе сваког појединачног стандардног когнитивног теста, као и рачунарски подржаних задатака за процену когнитивних способности. Други део дискусије чинили су резултати мултиваријатног генетског моделовања који се односио на утврђивање етиологије коварирања различитих мера истог инструмента, као и мера са различитих инструмената међусобно. У Завршним разматрањима кандидат је интегрисао све добијене резултате и приказао их у ширем контексту релевантних теоријских и емпиријских тема у овој области, дајући при томе и критички осврт на спроведено истраживање и препоруке за наредна истраживања у овој области. Дисертација је написана на 162 стране, садржи 26 табела, 4 графикона, 3 слике и 264 библиографске јединице.

V ВРЕДНОВАЊЕ ПОЈЕДИНИХ ДЕЛОВА ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ:

Теоријски део дисертације кандидат је посветио прегледу релевантних концепата који се налазе у основи истраживачког проблема, упућујући у комплексност проблематике која је предмет истраживања. Правећи адекватан увод у проблем истраживања, кандидат је направио преглед основних конструката и смерница бихејвиорално-генетичке парадигме у психологији индивидуалних разлика. Дат је исцрпан приказ актуелног стања у области истражиња бихејвиоралне генетике и њене две гране- квантитативне и молекуларне генетике. Посебно је разрађена област квантитативне бихејвиоралне генетике будући да она представља референтни оквир овог истраживања. Кандидат је приказао релевантене концепте квантитативне бихејвиоралне генетике објашњавајући начин наслеђивања психолошких карактеристика и основне изворе варијансе у бихејвиорално генетским моделима. Поред тога, представљене су основне поставке близаначког метода који је коришћен у овом истраживању, при чему су размотрена и потенцијална ограничења овог метода бихејвиорално-генетичке парадигме. Након тога, кандидат је приказао релевантне теоријске моделе егзекутивних функција и опште когнитивне способности које су предмет истраживања дате тезе. Посебну вредност у теоријском делу рада представља приказ актуелних научних ставова и сазнања различитих научних области које се баве концептима који чине предмет истраживања. Овај део дисертације завршава се исцрпним прегледом резултата бихејвиорално–генетичких студије когнитивних способности у којима су синтетизоване владајуће теоријске поставке и резултати емпиријских истраживања. Теоријски део написан је систематично, јасно и компетентно, у складу с проблемским приступом у писању научних радова и даје свеобухватан увид у истраживану проблематику. Образложена је актуелност, потреба и значај изучавања предмета истраживања докторске дисертације, а циљеви рада су јасно изложени и прецизно формулисани. Компетенција кандидата да изврши добар одабир истраживања

релевантних за дефинисан истраживачки проблем, огледа се кроз број, значај и актуелност консултованих извора.

Одељак Метод написан је у складу с важећим стандардима у емпиријским истраживањима и садржи веома прецизан и детаљан опис истраживачке процедуре. Кандидат је описао узорак испитаника, примењене инструменте и конструкцију рачунарски подржаних задатака за процену егзекутивних функција, третман варијабли у истраживању, потом поступак испитивања и методе анализе и обраде података. Нацрт истраживања је постављен тако да одговара циљевима истраживања и омогућава проверу постављених хипотеза. Инструменти и рачунарски подржани задаци који су примењени су адекватни за постављени истраживачки проблем. Целокупно истраживање је одобрено од стране Етичке комисије Филозофског факултета у Новом Саду.

Приказ резултата истраживања кандидат почиње навођењем основних дескриптивних показатеља коришћених мера. Након тога представљени су резултати униваријатног генетско моделовања и на крају резултати мултиваријатног генетског моделовања. Примењени статистички поступци су у складу с највишим стандардима за анализу података у бихејвиорално-генетичком дизајну и кандидат је демонстриро висок ниво компетентности у погледу њихове адекватне употребе.

Одељак Дискусија представља највреднији део дисертације, јер интегрише најновија теоријска и методолошка достигнућа у области бихејвиоралне-генетике когнитивних способности. Резултати су анализирани аргументовано и критички, и у контексту актуелних становишта из ове области. Другим речима, дискусија садржи разматрање и интерпретацију добијених резултата, као и њихову интеграцију и сагледавање у контексту резултата претходних истраживања и различитих теоријских модела. Изведени закључци су прегледно изнети и произилазе из добијених резултата. Одељак Завршна разматрања пружа шири оквир разматрања резултата, при чему кандидат пружа јасне теоријске и практичне импликације које произилазе из резултата овог истраживања.

Комисија закључује да су сви елементи дисертације написани у складу с научним стандардима.

VI СПИСАК НАУЧНИХ И СТРУЧНИХ РАДОВА КОЈИ СУ ОБЈАВЉЕНИ ИЛИ ПРИХВАЋЕНИ ЗА ОБЈАВЉИВАЊЕ НА ОСНОВУ РЕЗУЛТАТА ИСТРАЖИВАЊА У ОКВИРУ РАДА НА ДОКТОРСКОЈ ДИСЕРТАЦИЈИ

Таксативно навести називе радова, где и када су објављени. Прво навести најмање један рад објављен или прихваћен за објављивање у часопису са СЦИ листе односно са листе министарства надлежног за науку када су у питању друштвено-хуманистичке науке. У случају радова прихваћених за објављивање, таксативно навести називе радова, где и када ће бити објављени и приложити потврду о томе.

M23 Smederevac, S., Mitrović, D., Čolović, P., & **Nikolašević, Ž.** (2014). Validation of the measure of revised reinforcement sensitivity theory constructs. *Journal of Individual Differences*, 35, 12 – 21.

M24 **Nikolašević, Ž.**, Bugarski-Ignjatović, V., Milovanović I. i Raković, S. (2014). Inteligencija i školsko postignuće u svetlu naslednih i sredinskih činilaca. *Primenjena psihologija*, 3, 381-400.

M24 Čolović, P., Kodžopeljić, J. i **Nikolašević, Ž.** (2014). Upitnik PRONA: Procena vršnjačkog nasilja kod učenika osnovnih i srednjih škola. *Primenjena psihologija*, 7, 277 - 296.

M24 Mitrović-Aćimović, D. i **Nikolašević, Ž.** (2014). Značaj moralnosti, materijalne oskudice i religioznosti za formiranje sklonosti ka prihvatanju korupcije. *Primenjena psihologija*, 2, 119-135. 4

M24 Nikolašević, Ž., Mitrović, D., Dinić, B. i Čolović, P. (2012). Validacija simulirane verzije upitnika 16PF. *Primenjena psihologija*, 4, 335 – 356.

M34 Nikolašević, Ž., Bugarski Ignjatović, V., & Fesl, D. (2015). Hereditary and environmental factors of intelligence and verbal fluency. Naučno-stručni skup „Savremeni trendovi u psihologiji“. Knjiga rezimea, 16 – 18. Novi Sad, Filozofski fakultet.

M34 Kodžopeljić, J., Trogrlić, A., Bugarski Ignjatović, V., & **Nikolašević, Ž.** (2015). Egzekutivne funkcije kao prediktori opšte intelektualne sposobnosti. Naučno-stručni skup „Savremeni trendovi u psihologiji“. Knjiga rezimea, 309 – 11. Novi Sad, Filozofski fakultet.

M34 Nikolašević, Ž., & Bugarski Ignjatović, V. (2016). Hereditary and environmental factors of intelligence and executive functions. 18th European Conference on Personality, Book of Abstracts, 288, July 19-23, Timisoara, Romania.

M34 Bugarski Ignjatović, V., Sakač, V., & **Nikolašević, Ž.** (2016). Psychological factors contributing to depression in patients on hemodialysis treatment. Paper accepted for 23rd Multidisciplinary International Neuroscience and Biological Psychiatry Conference „Stress and Behavior“. St-Petersburg, Russia.

M34 Kodžopeljić, J., **Nikolašević, Ž.,** Čolović, P., & Bugarski, V. (2014). Task completion time on the Trail Making Test-A: Interaction effects of rRST dimensions and age. 17th European Conference on Personality, Book of Abstracts, 326, July 15-19., Lausanne, Switzerland.

M34 Karan, M., Petrović, K., Bugarski, V., Jelača, B., Papić, V., Đilvesi., **Nikolašević, Ž.** i Vuleković, P. (2014). Different implications of mild traumatic brain injury - our experience. INTS 2014, March 19-23, Budapest, Hungary.

M34 Bugarski Ignjatović, V., Kodžopeljić, J., **Nikolašević, Ž.** i Nenadić, F. (2013). Kognitivne sposobnosti u svetlu naslednih i sredinskih činilaca. Naučno-stručni skup „Savremeni trendovi u psihologiji“. Knjiga rezimea, 43 – 44. Novi Sad, Filozofski fakultet.

M34 Nikolašević, Ž., Sadiković, S., Fesl, D. i Lazić, T. (2013). Da li se rizična ponašanja nasleđuju? Naučno-stručni skup „Savremeni trendovi u psihologiji“. Knjiga rezimea, 47 – 48. Novi Sad, Filozofski fakultet.

M34 Aćimović-Mitrić, D. i **Nikolašević, Ž.** (2013). Osobine ličnosti kao prediktori karijernog uspeha u državnom i privatnom sektoru. Naučno-stručni skup „Savremeni trendovi u psihologiji“. Knjiga rezimea, 65 – 66. Novi Sad, Filozofski fakultet.

M34 Dinić, B., Smederevac, S., Čolović, P., **Nikolašević, Ž.,** Jordanov, M. i Sadiković, S. (2013). Moderatorski i medijatorski efekat mačizma u odnosu agresivnosti i sklonosti fizičkom nasilju. Rad prezentovan na Psihologijskom skupu 21. Dani Ramira i Zorana Bujasa, Zagreb, RH.

M34 Mitrović, D., **Nikolašević, Z.,** Smederevac, S., & Čolović, P. (2012). Dimensions of the revised Gray's model of personality as predictors of panic. 16th European Conference on Personality, Book of Abstracts, 207, July 10-14, Trieste, Italy.

M64 Bugarski Ignjatović, V., Semnic, M., Semnic, R., & **Nikolašević, Ž.** (2015). Egzekutivne funkcije i akutna faza ishemijskog moždanog udara. X/XVI Kongres neurologa Srbije sa međunarodnim učešćem. Zbornik sažetaka, 79. . Društvo neurologa Srbije, Novi Sad.

M64 Semnic , M., Semnic, R., Bugarski- Ignjatović, V, Ješić, A., Stefanović, D, Delibašić, N., **Nikolašević, Ž.**, Stankov, T., Rabi- Žikić, T., & Kozić, D. (2015). Oštećenje verbalnog i vizuelnog pamćenja kod vaskularne demencije- razlike između subkortikalne ishemijske vaskularne demencije i multi- infarktne demencije. X/XVI Kongres neurologa Srbije sa međunarodnim učešćem. Zbornik sažetaka, 149. Društvo neurologa Srbije, Novi Sad.

M64 Milovanović, I., **Nikolašević, Ž.** i Otašević, B. (2014). Osobine ličnosti i vaspitni stil roditelja kao prediktori uloga u vršnjačkom nasilju. Rad prezentovan na 62. Naučno-stručnom skupu Društva psihologa Srbije. *Knjiga rezimea*, 100. Zlatibor, Srbija

M64 Nenadić, F., **Nikolašević, Ž.** i Fesl, D. (2014). Validacija simulirane verzije upitnika MPQ. Rad prezentovan na XX naučnom skupu Empirijska istraživanja u psihologiji. *Knjiga rezimea*, 183 – 184. Beograd, Srbija

M64 Bugarski, V., **Nikolašević, Ž.**, Brkić, S. i Turkulov, V. (2012). Kognitivni status hiv + pacijenata na Haart terapiji. Rad prezentovan na 60. Naučno-stručnom skupu Društva psihologa Srbije. *Knjiga rezimea*, 27 - 28. Beograd, Srbija.

M64 Mitrić-Aćimović, D. i **Nikolašević, Ž.** (2012). Osobine ličnosti kao prediktori karijernog uspeha. Rad prezentovan na 60. Naučno-stručnom skupu Društva psihologa Srbije. *Knjiga rezimea*, 137. Beograd, Srbija.

M64 **Nikolašević, Ž.** (2012). Revidirani Grejov model ličnosti u IPIP okruženju: simulacija skale anksioznosti upitnika UOP-29. Rad prezentovan na 60. Naučno-stručnom skupu Društva psihologa Srbije. *Knjiga rezimea*, 50 - 51. Beograd, Srbija.

VII ЗАКЉУЧЦИ ОДНОСНО РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА

Бихејвиорално–генетичке студије пружају увид у етиологију индивидуалних разлика, дајући спецификацију извора варијације која може бити генска и/или срединска. Први у низу истраживачких проблема односи се на испитивање релативне важности генског и срединског утицаја на фенотипске индивидуалне разлике на различитим мерама егзекутивних функција, као и општој интелектуалној способности. Добијени резултати упућују да су готово сви испитивани фенотипови у овом истраживању показали изванредан генски допринос који се кретао у интервалу од ниског до високог нивоа. Преостали део варијансе индивидуалних разлика за сваку појединачну меру (задатак) егзекутивних функција и општу интелектуалну способност објашњен је утицајем фактора недеље средине (који укључује и грешку мерења). Значајан допринос фактора дељене средине забележен је у случају неколико варијабли. Резултати указују да фенотип највећег нивоа сложености какав је општа когнитивна способност бележи највећи генски допринос. Насупрот томе, најнижу херитабилност бележе варијабле са Висконсин теста сортирања карата. Резултати униваријатних генетских анализа за преостале когнитивне мере указују на умерене до високе генске доприносе.

Серијом мултиваријатних генетских анализа испитана је етиологија коварирања различитих мера егзекутивних функција међусобно. Резултати сугеришу да у основи сличности/јединства коришћених когнитивних мера стоји у првом реду дељена генска варијанса, док њихову партикулатност/различитост, одређује специфична недељена средина, али и специфични генски

доприноси. Добијени резултат о постојању једног општег генског фактора који се издваја у случају различитих егзекутивних мера, говори, бар једним делом, у прилог тези о јединству различитих егзекутивних мера и о постојању неке заједничке базичне способности која лежи у њиховој основи. Међутим, генски утицаји се испољавају и на општем и на специфичном нивоу, а управо тај налаз о постојању специфичних генских утицаја, заједно са специфичном недељеном средином говори у прилог различитости сваке од ових мера.

Када је у питању природа односа различитих мера егзекутивних функција и опште интелектуалне способности она је такође испитана мултиваријатним генетским моделовањем. Том приликом је добијен резултат да је етиологија ниског до умереног коварирања опште когнитивне способности и коришћених стандардних и рачунарски подржаних задатака, последица, готово у целости, дељене генске варијансе Релативној независности ових конструката у првом реду доприносе специфични генски утицаји, који су у случају опште когнитивне способности доминантан фактор укупне херитабилности овог конструката. Основа различитости јесу и специфични фактори недељеносрединског порекла. У најопштијем смислу, ови резултати сугеришу да генски утицаји чине основу јединства различитих мера когнитивног функционисања, а утицаји срединског фактора основу разлике између различитих димензија когниције. Такође, смислено је говорити о постојању и независних димензија когниције обликованих, бар једним делом, независним генским утицајима. Добијени налаз о вишеслојној генској структури егзекутивних функција и опште когнитивне способности говори у прилог постојању заједничке мождане локализација која се активира при извођењу сваке од ових способности, али и укључивању различитих можданих структура специфичних за сваку од функција. Такође, резултати мултиваријантних генетских анализа сугеришу заједничку генску основу испитиваних конструката, односно, говоре у прилог претпоставци да исти сет гена одређује етиологију индивидуалних разлика на когнитивним способностима. У генетици концепт плејотропије може да објасни ову општу генску варијансу која се издвајала између појединих мера у мултиваријатним анализама, упућујући на то да су неки од појединачних гена који су укључени у обликовање индивидуалних разлика у овим способностима исти. Такође, битан налаз овог истраживања односи се на значај недељене средине, тј. податак да се управо овај фактор издвојио као значајан извор индивидуалних разлика када су у питању све коришћене когнитивне мере овог истраживања. Овај налаз сугерише да средински утицаји у виду комплексне и стимулативне средине, као и обрнуто, несумњиво обликују когнитивни потенцијал неке особе. Ови средински утицаји, иако нису експлицитно мерени, обухватају утицаје попут квалитет школовања, занимање и неке интелектуалне навике (нпр. навике читања, решавање укштених речи, и друге интелектуалне игре), као и здравствене навике и различите животне контексте и стресоре. Добијени налази представљају почетак у уобличавању коначног одговора на постављена питања и да нуде корисне смернице за организацију будућих истраживања.

VIII ОЦЕНА НАЧИНА ПРИКАЗА И ТУМАЧЕЊА РЕЗУЛТАТА ИСТРАЖИВАЊА

Експлицитно навести позитивну или негативну оцену начина приказа и тумачења резултата истраживања.

Резултати овог истраживања имају велики допринос у расветљавању природе важних психолошких феномена. Резултати су приказани прегледно и јасно, уз поштовање важећих формалних захтева. Кандидат је демонстрирао висок степен познавања методолошких процедура и статистичких поступака, чиме његове компетенције превазилазе оквире концептуалних знања у психологији као науци. Добијени резултати су на исправан, адекватан и јасан начин тумачени и дискутовани у односу на одговарајућа научна сазнања и актуелна становишта у области предмета истраживања. На основу резултата изведени су закључци који дају одговоре на постављене циљеве истраживања.

Комисија позитивно оцењује начин приказа и тумачења резултата истраживања.

IX КОНАЧНА ОЦЕНА ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ:

1. Да ли је дисертација написана у складу са образложењем наведеним у пријави теме
Докторска дисертација је написана у складу са образложењем наведеним у пријави теме.

2. Да ли дисертација садржи све битне елементе
Докторска дисертација садржи све битне елементе научно-истраживачког рада.

3. По чему је дисертација оригиналан допринос науци:

Постоји неколико разлога због којих докторска дисертација представља оригиналан допринос истраживањима у области психологије. Наиме, неуронауке представљају истраживачку област у експанзији, а истраживања посвећена разумевању генске основе когнитивног функционисања заузимају једно од важнијих места у овој области. У психологији индивидуалних разлика, бихејвиорално–генетичка парадигма представља незаменљиво средство како за утврђивање етиологије одређеног феномена, тако и за спецификовање природе односа између различитих испитиваних конструката, па је ово истраживање пружило допринос у правцу бољег разумевања и унапређења знања о поменутиим конструктима, па, у чисто теоријском смислу, представља извесну врсту валидације резултата на овом пољу. Међутим, ова студија донекле предњачи у односу на истраживања у овој области и по својој свеобухватности- тј. броју коришћених когнитивних мера и чиненици да су обухваћени и стандардни когнитивни задаци, али и рачунарски подржане когнитивне мере. Спроведено истраживање има несумњиву вредност и даје допринос националној научној заједници будући да представља, прво истраживање овог типа на домаћој популацији. Чињеница је да је само део светске популације и срединских услова представљен у бихејвиорално-генетским истраживањима без сумње ограничава тврдњу о општости резултата таквих истраживања. Управо зато ово истраживање има већу тежину с обзиром на то да представља истраживање западних култура која су ретка у овој области. Бихејвиорално-генетичке студије омогућавају врло прецизно

<p>израчунавање удела генских насупрот срединским чиниоцима у развоју функционалних и дисфункционалних образаца адаптације, па у практичном смислу, ово истраживање омогућава упознавање с величином и природом оног дела генезе менталног апарата који је подложен промени и на који је могуће утицати друштвеним и професионалним акцијама.</p>
<p>4. Недостаци дисертације и њихов утицај на резултат истраживања</p> <p>Докторска дисертација не садржи формалне нити суштинске недостатке који би могли значајно утицати на резултате истраживања. У бихејвиорално-генетичким студијама највећи проблем углавном представља величина узорка. С обзиром на то да је у питању прва бихејвиорално-генетичка студија у Србији, а да су подаци прикупљани индивидуално, узорак испитаника је импресиван. Међутим, свакако би већи узорак близанаца био пожељан у будућим истраживањима ових феномена.</p>
<p>X ПРЕДЛОГ:</p>
<p>На основу укупне оцене дисертације, комисија предлаже:</p>
<p>На основу позитивне оцене докторске дисертације у целини, као и њених појединих делова, Комисија предлаже Наставно-научном већу Филозофског факултета у Новом Саду да се докторска дисертација Жељке Николашевић под називом „Наследни и средински чиниоци когнитивних способности“ прихвати, а кандидату одобри одбрана.</p>

ПОТПИСИ ЧЛАНОВА КОМИСИЈЕ

др Јасмина Коцопељић, ванредни професор, ужа научна област Психологија, Филозофски факултет, Универзитет у Новом Саду; председник комисије

др Снежана Смедеревац, редовни професор, ужа научна област Психологија, Филозофски факултет, Универзитет у Новом Саду; ментор

др Војислава Бугарски Игњатовић, ванредни професор, ужа научна област Психологија, Медицински факултет, Универзитет у Новом Саду; ментор

др Драган Павловић, редовни професор, ужа научна област Неурологија, Факултет за специјалну едукацију у рехабилитацију, Универзитет у Београду

др Петар Чоловић, доцент, ужа научна област Психологија, Филозофски факултет, Универзитет у Новом Саду